

**WOJEWÓDZKI PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE W WOJEWÓDZTWIE
WARMIŃSKO-MAZURSKIM**

NA LATA 2011-2014

Olsztyn, maj 2011

I. WPROWADZENIE	4
II. PRAWO WOBEC PRZEMOCY W RODZINIE	5
2.1. Dokumenty międzynarodowe	5
2.2. Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa	5
2.3. Czyny zabronione kwalifikowane jako przemoc w rodzinie	6
III. KORELACJA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI KRAJOWYMI ORAZ REGIONALNYMI	7
IV. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE – ZAKRES DZIAŁAŃ ORGANÓW ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ	8
4.1. Zadania organów administracji rządowej	8
4.2. Zadania organów administracji samorządowej	9
V. DIAGNOZA PROBLEMU	10
5.1. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim	10
5.2. Skala przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim	12
5.2.1. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie	12
5.2.2. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Sądów Okręgowych w Olsztynie i w Elblągu	16
5.2.3. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie	17
5.2.4. Dotychczasowa działalność Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego	18
VI. PRIORYTETY I CELE PROGRAMU	22
Cel główny programu: Zmniejszenie skali przemocy w rodzinie w Województwie Warmińsko – Mazurskim	22
Priorytet I : System pomocy świadczonej przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	22
Cel główny: Wzmocnienie systemu pomocy świadczonej przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	22
1. 1. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy	23
1.2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc	23

Priorytet II : Kształcenie Kadr	24
Cel główny: Wypracowanie systemu kształcenia kadr działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	24
2.1. Podniesienie i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	24
2.2. Wypracowanie założeń programów szkoleniowych dla kadry pracującej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	25
Priorytet III: Współpraca	25
Cel główny; Wzmocnienie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	25
3.1. Wypracowanie zasad współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim	26
3.2. Wypracowanie propozycji procedur postępowania w zakresie realizacji zadań szczegółowych wynikających z Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	26
Priorytet IV: Edukacja	27
Cel główny: Podniesienie świadomości i wiedzy społecznej na temat przemocy w rodzinie	27
4.1. Podniesienie wrażliwości społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	28
4.2. Zwiększenie skuteczności działań profilaktyczno-wychowawczych prowadzonych wobec dzieci i młodzieży	28
VII. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU, MONITOROWANIE, ZARZĄDZANIE I EWALUACJA	29

I. WPROWADZENIE

Uchwalenie Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przez samorząd województwa wynika z art. 6 ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Program będzie także stanowić integralną część Strategii Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w której wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji jest jednym z priorytetów.

Prace nad Programem powierzone zostały Zespołowi ds. opracowania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2014 powołanemu uchwałą Nr 2/9/11/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 11 stycznia 2011 r.

Program określa działania w 4 priorytetach:

- 1. System pomocy świadczonej przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.**
- 2. Kształcenie Kadr.**
- 3. Współpraca.**
- 4. Edukacja.**

W części opisowej *Programu* przedstawiono podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, przepisy prawne międzynarodowe i krajowe oraz programy odnoszące się do problemu.

Opracowanie *Programu* poprzedzone zostało diagnozą problemu w województwie Warmińsko-Mazurskim przy współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Olsztynie, Sądem Okręgowym w Olsztynie i Elblągu, a także na podstawie analizy opracowań własnych.

Diagnoza problemu potwierdziła, że przemoc dotyka najczęściej kobiety i dzieci, a sprawcami przemocy w większości przypadków są mężczyźni i to najczęściej znajdujący się pod wpływem alkoholu. Miasto jest miejscem, w którym przemoc przejawia się częściej w porównaniu z wsią.

Na poziomie krajowym diagnoza problemu przemocy w rodzinie uwzględnia badania TNS OBOP przeprowadzone w 2007 r. na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej - Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinii ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie.

II. PRAWO WOBEC PRZEMOCY W RODZINIE

2.1. Dokumenty międzynarodowe

Najważniejszym dokumentem postulującym poszanowanie i zachowanie ludzkich praw oraz podstawowych wolności dla wszystkich bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie jest **Karta Narodów Zjednoczonych** z 1945 r.

Podobne postulaty dotyczące praw i wolności człowieka zawiera **Powszechna Deklaracja Praw Człowieka** z 1948 r. Według tego dokumentu każdy ma prawo do życia, wolności, bezpieczeństwa, jak również nikogo nie wolno traktować w sposób okrutny, nieludzki i poniżający.

Przemoc w rodzinie, a przede wszystkim wobec kobiet znalazła również odzwierciedlenie w dokumentach międzynarodowych. Najważniejszymi dokumentami potwierdzającymi ten fakt jest: **Deklaracja Wiedeńska** przyjęta przez ONZ na Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu w 1993 roku oraz **Platforma Działania**, dokument przyjęty na IV Światowej Konferencji w sprawie Kobiet w Pekinie w 1995 roku.

Dokumentem dotyczącym zwalczania strukturalnej i prywatnej przemocy wobec kobiet jest **Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet**.

Ważne inicjatywy na rzecz przeciwdziałania przemocy podjęto także w Europie. Za najważniejsze dokumenty przyjęte w tym zakresie należy uznać **Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności** z 1950 roku. Konwencja gwarantuje każdemu prawo do życia, zdrowia i wolności. Zakazuje także tortur oraz innych form nieludzkiego i poniżającego zachowania.

W ostatnich latach Rada Europy wydała dużą liczbę zaleceń dotyczących przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i przemocy w rodzinie. Od 1997 roku programem realizowanym przez Unię Europejską jest **Program Daphne** mający na celu wsparcie projektów na rzecz likwidacji przemocy wobec kobiet i dzieci. Kontynuacją tych działań jest program **Daphne II** (w latach 2004-2008) oraz **Daphne III** (2007-2013). (J. Różyńska, Niezbędnik pracownika socjalnego. Przemoc wobec kobiet w rodzinie, Warszawa 2007, s. 8)

Ochronę dzieci przed przemocą gwarantuje **Konwencja o Prawach Dziecka** przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 roku. Uznano w niej wrodzoną godność oraz równe i niezbywalne prawa wszystkich członków rodziny ludzkiej oraz nałożono w niej obowiązek do podejmowania działań w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej w celu ochrony dziecka pozostającego pod opieką rodziców i opiekunów przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych.

2.2. Przeciwdziałanie przemocy w świetle polskiego prawa

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, ustanawiającym podstawowe prawa człowieka jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Rozdział drugi pt. „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Kolejnym dokumentem regulującym działania dotyczące przemocy w rodzinie jest **ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.). Definiuje ona pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec sprawców przemocy. W związku z tym, iż przemoc występuje bardzo często w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym kwestie przemocy reguluje również **ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi**

(Dz. U. z 2002 r., Nr 147, poz. 1231, z późn. zm.). Nakłada ona na samorząd gminny obowiązek udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz obrony przed przemocą w rodzinie. **Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej** (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728) także określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej. Przemoc w rodzinie jest jednym z powodów przyznawania pomocy społecznej.

Według polskiego prawa przemoc wobec najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu. Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję. Także osoby, które pełnią w ramach swoich obowiązków zadania służbowe mają obowiązek powiadomienia policji lub prokuratora w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny. I ostatnia kwestia - każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję. Jednak w tym wypadku – ze względu na brak sankcji prawnych i status „obowiązku społecznego” niewypełnienie tych zapisów nie pociąga za sobą konsekwencji. (K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska „Przemoc w rodzinie”, Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, Warszawa 2007, s. 32).

2.3. Czyny zabronione kwalifikowane jako przemoc w rodzinie

W rodzinie popełniane są czyny, które ustawowo podlegają karze. Zgodnie z kodeksem karnym, do takich czynów zaliczamy:

- pozostawianie osoby, względem której jest się obowiązany do opieki, w sytuacjach zagrażających bezpośrednio jej życiu lub zdrowiu,
- groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych,
- zmuszanie do określonych zachowań,
- gwałt,
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności,
- dopuszczanie się czynu lubieżnego względem osoby poniżej 15 lat,
- znęcanie się psychiczne lub fizyczne,
- rozpijanie małoletniego,
- uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego,
- porzucanie małoletniego lub osoby nieporadnej,
- uprowadzanie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki,
- naruszanie nietykalności cielesnej,
- kradzież na rzecz osoby najbliższej,
- niszczenie mienia.

III. KORELACJA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI KRAJOWYMI ORAZ REGIONALNYMI

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest zgodny z aktami prawnymi oraz dokumentami o charakterze strategicznym, funkcjonującymi zarówno na poziomie krajowym, jak i wojewódzkim.

Na poziomie krajowym realizowany jest **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Głównym założeniem tego programu jest wprowadzenie w życie szerokiego zbioru działań mających na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy rodzinnej, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec sprawcy. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie określa zadania w zakresie zapewnienia ochrony i udzielania pomocy ofiarom przemocy, prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także w zakresie podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Za cele tego programu przyjęto:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy,
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Na poziomie wojewódzkim problem przeciwdziałania przemocy w rodzinie pojawia się m.in. w „**Strategii Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 roku**”. Kwestie przemocy są tu poruszone w obszarze marginalizacji grup społecznych, którego celem strategicznym jest sprawny i skuteczny system zapobiegania marginalizacji a celami operacyjnymi są m.in.: ograniczenie skali zjawiska patologii społecznych wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej, wysoka aktywność grup społecznych zagrożonych marginalizacją oraz ograniczenie zjawiska alienacji wśród marginalizowanych grup społecznych, będących świadczeniobiorcami pomocy społecznej.

Drugim programem, w którym realizowane są zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jednym z głównych części programu jest Priorytet 3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, w którym założono następujące cele :

- Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej dzieciom – ofiarom przemocy oraz ich rodzinom.

Dla osiągnięcia powyższych celów podejmowane były zadania założone w programie:

- udzielanie wsparcia samorządom lokalnym przy tworzeniu i funkcjonowaniu miejsc bezpiecznych przesłuchań, przyjaznych dziecku - ofierze czy świadkowi przemocy tzw. „Niebieskich Pokoi”;
- zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy dla dzieci – ofiar przemocy – kontynuacja realizacji programów o charakterze powiatowym, lokalnym czy regionalnym;
- prowadzenie szkoleń dla określonych grup zawodowych mających lub mogących mieć kontakt ze zjawiskiem przemocy domowej, przemocy wobec dzieci i agresji (lekarzy, sędziów, prokuratorów, pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, policjantów);
- organizacja kampanii, konferencji na temat przeciwdziałania przemocy i agresji.

IV. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE – ZAKRES DZIAŁAŃ ORGANÓW ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

Bardzo istotną rolę w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie odgrywa współpraca różnych służb, instytucji i organizacji pozarządowych. Reagowanie na przemoc domową jest dla ofiary i sprawcy czytelnym komunikatem, że sytuacja rodziny nie jest sprawą prywatną, a krzywdzenie osób bliskich nie jest akceptowane społecznie. Współpraca wielu podmiotów wynika z założenia, że pomoc udzielana rodzinom powinna być kompleksowa i wielodyscyplinarna. Pomoc musi uwzględniać aspekty życia osób krzywdzonych, jak i sprawców przemocy. Wsparcie oraz pomoc psychologiczną, socjalną, materialną, często medyczną i prawną powinna otrzymać cała rodzina. Ogromną rolę wówczas odgrywa policjant, pracownik socjalny, członek gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, psycholog, pedagog szkolny, lekarz, pielęgniarka jak również przedstawiciel działającej na danym terenie organizacji pozarządowej. Podejmując decyzję o współpracy jest szansa na zwiększenie efektywności działań na bardziej skuteczne i twórcze rozwiązywanie problemów. (K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska „Przemoc w rodzinie”, Wydawnictwo Edukacyjne Parpamedia, Warszawa 2007, s. 33) .

4.1. Zadania organów administracji rządowej

Do zadań wojewody w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy:

- opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie,
- monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- cykliczne badanie infrastruktury instytucji pomagających ofiarom przemocy w rodzinie,
- sporządzanie sprawozdawczości z działań realizowanych w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przez gminy i powiaty,
- przekazywanie środków na zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat (programy korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy oraz prowadzenie specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie), a także dofinansowywanie
- zadania własnego samorządu województwa (szkolenia), sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem zadań przez jednostki samorządu terytorialnego.

W celu skuteczniejszej realizacji zadań, Wojewoda Warmińsko-Mazurski Zarządzeniem Nr 243 z dnia 4 listopada 2009 r. powołał interdyscyplinarny Wojewódzki Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Skład instytucjonalny Zespołu:

Przedstawiciele służb i instytucji: komendy wojewódzka i miejska policji, kurator okręgowy, prokuratura okręgową, sąd okręgowy, kuratorium oświaty, szpital dziecięcy, warmińsko-mazurska izba lekarska, miejski zespół profilaktyki i terapii uzależnień, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodek pomocy społecznej, specjalistyczny ośrodek wsparcia, regionalny ośrodek polityki społecznej, Ośrodek Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Prześstępstwem, „Caritas” Archidiecezji Warmińskiej.

Działania Zespołu:

- przygotowanie propozycji zmian do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz przepisów wykonawczych do ustawy (propozycje przekazane zostały do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej),
- opracowywanie propozycji procedur postępowania w sytuacjach zaistnienia przemocy dla poszczególnych obszarów działania (prace nad procedurami trwają nadal),
- inicjatywa zorganizowania, przy współpracy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Marszałkowskiego, szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych działających w gminach województwa.

- projekt zaktywizowania instytucji przedstawiciela społecznego (osoby mające pełnić tę funkcję wyłonione zostaną z organizacji pozarządowych działających w obszarze wsparcia rodziny i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ich zadaniem będzie wspieranie ofiary przemocy w rodzinie w toku postępowania sądowego).

4.2. Zadania organów administracji samorządowej

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania dla organów samorządu gminnego, powiatowego oraz województwa.

4.2.1. Samorząd gminny:

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Zespół interdyscyplinarny powołuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta.

4.2.2. Samorząd powiatowy:

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

4.2.3. Samorząd województwa:

Do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności:

- 1) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 3) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

V. DIAGNOZA PROBLEMU

5.1. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w Polsce została przedstawiona w *Wynikach badań TNS OBOP* przeprowadzonych w 2007 r. dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie” oraz „Potrzeby szkoleniowe grup zawodowych ”pierwszego kontaktu” z przypadkami przemocy w rodzinie”.

Celem pierwszego badania było rozpoznanie zjawiska przemocy w rodzinie – funkcjonujących stereotypów, postrzeganej społecznie skali zjawiska na różnych poziomach dystansu wobec przeciętnego człowieka (poziom kraju, województwa, miejscowości, najbliższej okolicy) oraz okoliczności towarzyszących przemocy w rodzinie na poziomie ogólnym, ale również z możliwością analizy na poziomie poszczególnych form przemocy (fizycznej, psychicznej, ekonomicznej czy seksualnej).

Uzyskane w badaniu wyniki pozwoliły na oszacowanie liczby ofiar oraz sprawców przemocy, ich charakterystykę, zmierzenie częstotliwości występowania przemocy oraz oszacowanie okresu, kiedy podobna sytuacja miała miejsce ostatnio.

Ponadto, celem badania była też kwestia przemocy dokonywanej pod wpływem alkoholu. W przypadku zdiagnozowania przemocy w rodzinie (zamieszkiwania w gospodarstwie domowym, w których dochodziło do przemocy – sprawca, ofiara, świadek przemocy wobec innych osób w gospodarstwie) pytano ponadto o korzystanie z pomocy różnych instytucji i organizacji oraz o ocenę skuteczności tej pomocy – jeśli z niej korzystano.

Na podstawie badania, po przeprowadzeniu ankiet, stwierdzono:

- wciąż pokutuje w społeczeństwie przekonanie, że ofiary przemocy akceptują swoją sytuację (49%), co może wpływać na obojętność wobec przypadków przemocy w rodzinie obserwowanych w otoczeniu,
- częste jest zrzucanie na ofiary odpowiedzialności za doświadczaną przemoc – co czwarty respondent sądzi, że sprawca zaprzestanie przemocy, gdy nie będzie prowokowany (24%), tyle samo uważa, że strach przed poruszeniem pewnych problemów w rozmowie z mężem jest problemem żony,
- wciąż znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie: obrażanie i wyziewiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%). Powodem do niepokoju mogą być dopiero siniaki i rany na ciele ofiary (16%), a więc przemoc kojarzy się przede wszystkim z przemocą fizyczną,
- dość niska jest świadomość tego, jak może przejawiać się przemoc ekonomiczna – co trzeci Polak (34%) wydzielenie pieniędzy i kontrolowanie wydatków współmałżonka uważa za przejaw gospodarności,
- znaczny odsetek, bo prawie dwie trzecie (64%) Polaków zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszeli lub wiedzą, że dochodzi w nich do różnych form przemocy,
- wśród znanych sobie rodzin, najczęściej badani dostrzegają występowanie przemocy psychicznej (52% respondentów stwierdziło, że znają takie rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej) oraz fizycznej (44%),
- przypadki przemocy ekonomicznej (26%) oraz w szczególności seksualnej (9%) znane są mniejszej liczbie ankietowanych, być może dlatego, że są one łatwiejsze do ukrycia, być może rzeczywiście występują rzadziej; nie wykluczone też, że ma to też związek z wiedzą na temat tych form przemocy i brakiem umiejętności identyfikowania symptomów świadczących o przemocy ekonomicznej i seksualnej,
- kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%),
- ogólnie ponad dwie piąte (42%) Polaków zamieszkuje lub zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy (byli ofiarą przemocy, jej sprawcą lub świadkiem stosowania jej wobec innego członka rodziny),

- do bycia ofiarami przemocy najczęściej przyznają się kobiety (39%), mieszkańcy miast powyżej 500 tys.(42%),
- przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często, 14% respondentów żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko,
- dzieci najczęściej padały ofiarą przemocy psychicznej (10% badanych deklaroowało, że w zamieszkiwanym gospodarstwie domowym ofiara przemocy emocjonalnej była osoba małoletnia) i fizycznej (7%), rzadziej ekonomicznej (3%) i seksualnej (mniej niż co setny),
- spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach. Okazuje się, że 46% ofiar – niezależnie od rodzaju przemocy – stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu,
- poziom korzystania z pomocy różnych instytucji i organizacji rodzin dotkniętych przemocą jest bardzo niewielki – korzystała z niej jedynie co piąta rodzina (21%),
- uzyskiwana pomoc najczęściej ograniczała się do interwencji policji, ewentualnie sądu lub kuratora. Bardzo rzadko rodziny dotknięte przemocą korzystały z pomocy terapeutycznej, leczenia odwykowego, „Niebieskiej Karty” itp.

Badanie dotyczące potrzeb szkoleniowych polegało na zdefiniowaniu rozpoznania potrzeb szkoleniowych, ale także poznaniu szerszego kontekstu pracy, doświadczeń i ogólnych opinii na temat zjawiska przemocy i dopiero na podstawie tak szeroko rozpoznanego zagadnienia ustaleniu stanu aktualnego oraz oczekiwanego w zakresie pracy i pomocy w wypełnianiu zadań na rzecz ofiar, rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie. Badanie zostało skierowane do sześciu grup zawodowych: pedagogów szkolnych, policjantów, kuratorów, pracowników służby zdrowia, pracowników socjalnych z ośrodków pomocy społecznej, pracowników socjalnych z powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Na podstawie przeprowadzonych ankiet stwierdzono:

- najczęściej reagują na przemoc respondenci z grup, które w swojej pracy powszechnie się z nią stykają, a pomoc rodzinom w sytuacji przemocy jest częścią ich obowiązków – policjanci, pracownicy socjalni ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz kuratorzy,
- pracownicy socjalni ośrodków pomocy społecznej nieco rzadziej niż w przypadku innych rodzajów przemocy są skłonni do podejmowania działań w związku z przemocą seksualną, a jeśli je podejmują to stosunkowo często uważają je za nieskuteczne,
- wszystkie grupy zgłaszały również problemy wynikające z braku odpowiedniej wiedzy, narzędzi, doświadczenia (różnych dziedzin, ale przydatnych podczas pracy z osobami i rodzinami, których dotyczy problem przemocy) – w szczególności pedagodzy szkolni, policjanci, pracownicy służby zdrowia i pracownicy socjalni,
- policjanci częściej niż inne grupy mówią o bezsilności i poczuciu braku wpływu;. pedagodzy szkolni wspominają o złej współpracy pomiędzy instytucjami; pracownicy służby zdrowia o braku informacji o instytucjach, do których mogą kierować ofiarę; pracownicy ośrodków pomocy społecznej o braku instytucji wspierających, a pracownicy powiatowych centrów pomocy rodzinie o złych przepisach,
- identyfikowanie symptomów przemocy ekonomicznej i seksualnej to dziedzina, w której respondenci najniżej oceniają wiedzę osób należących do swojej grupy zawodowej,
- potrzeba szkoleń z zakresu przemocy w rodzinie jest powszechna, podobnie zainteresowanie uczestnictwem w nich; wszystkie badane grupy „pierwszego kontaktu” zgodnie mówiły o potrzebie szkoleń z zakresu przemocy w rodzinie; powszechnie też wyrażali gotowość uczestniczenia w tego rodzaju szkoleniach (w najmniejszym stopniu zainteresowanie nimi wyrażali pracownicy służby zdrowia),
- najważniejsze oczekiwania wobec szkoleń, to przede wszystkim informacje o tym, jak pomagać i reagować, jak pracować z ofiarą (ogólnie też: więcej na temat zachowań ofiar) oczekiwano też informacji na temat współpracy międzyinstytucjonalnej (zakresy kompetencji, kontakty, zasady współpracy) oraz o zagadnieniach proceduralno-prawnych (zmiany w przepisach, znajomość procedur itp.); często pojawiającym się oczekiwaniem wobec szkoleń było uwzględnienie elementów z zakresu psychologii, pozyskanie informacji na temat sprawców (ich zachowań,

sposobów postępowania z nimi) oraz pozyskanie więcej wiedzy z zakresu rozpoznawania i diagnozowania symptomów świadczących o przemoc.

5.2. Skala przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim

Przemoc w rodzinie to poważny problem społeczny, o którym niewiele się mówi i niewiele wie. Aby efektywnie zapobiegać tej patologii społecznej należy zrozumieć jej źródła, istotę i specyfikę.

W Polsce nie ma jednolitego systemu, który zawierałby dane dotyczące przemocy w rodzinie. Oficjalne statystyki prowadzone przez Komendę Główną Policji obejmują wyłącznie zgłoszone przypadki, czyli takie, w których doszło do interwencji domowej i sporządzenia tzw. Niebieskiej Karty. Ujawniają one jedynie „czubek góry lodowej”, a nie rzeczywistą skalę tego zjawiska. Podstawą prezentowanych poniżej danych jest diagnoza sporządzona na podstawie informacji uzyskanych od:

- Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie,
- Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie,
- Sądów Okręgowych w Olsztynie i Elblągu.

5.2.1. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

Aktywność Policji w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie odbywa się przede wszystkim poprzez realizację zadań wynikających z *Zarządzenia nr 162 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lutego 2008r. w sprawie metod i form wykonywania przez Policję zadań w związku z przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”*, które to szczegółowo określa okoliczności i sposoby podejmowania przez policjantów czynności wobec przemocy w rodzinie, formy i metody wykonywania zadań podejmowanych wobec rodziny dotkniętej przemocą jak również dokumentację prowadzoną w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty”.

W 2010 roku odnotowano dalszy wzrost efektywności pracy Policji w zakresie podejmowanych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty” zwłaszcza w kontekście ujawniania przypadków przemocy w rodzinie w środowisku wiejskim (wzrost o 16% w stosunku do roku 2009 tj. w 2009 – 1691 założonych NK w 2010 – 1959).

Na przestrzeni trzech ostatnich lat na terenie województwa warmińsko-mazurskiego odnotowano:

Tabela 1. Liczba przeprowadzonych interwencji domowych

Liczba przeprowadzonych interwencji domowych				
Rok	Ogółem	W tym: dotyczących przemocy w rodzinie /procedura Niebieskie Karty/	W tym miasto	W tym wieś
2008	30195	3913	2228	1685
2009	32332	4803	3112	1691
2010	28982	4848	2889	1959

Źródło: dane uzyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

Porównując powyższe dane można zauważyć, że w 2009 roku odnotowany został **7%** wzrost przeprowadzonych interwencji domowych ogółem z 30195 w 2008 roku do 32332 w 2009 roku. Nastąpił również **23%** wzrost interwencji dotyczących przemocy w rodzinie /procedura NK/ z 3913 w 2008 roku do 4803 w 2009 roku.

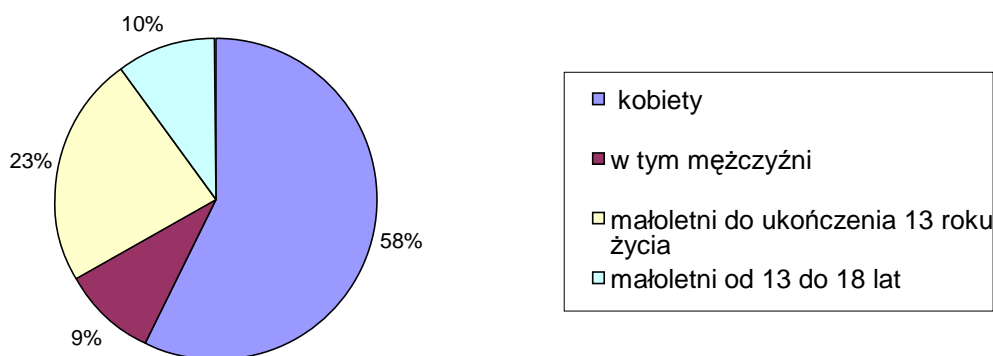
W porównaniu z rokiem 2009 należy stwierdzić, że w 2010 roku ogólna liczba interwencji domowych przeprowadzonych na terenie całego województwa przez policjantów spadła o ponad

10% (w 2009 roku – 32332; w 2010 roku – 28982). Natomiast liczba interwencji wobec przemocy w rodzinie tożsama z liczbą założonych „Niebieskich Kart” utrzymała się na zbliżonym poziomie (w 2009 – **4803** Niebieskich Kart i w 2010 – **4843** Niebieskich Kart – wzrost o 1%). Analizując dane ilościowe na szczególną uwagę zasługuje kwestia związana ze znacznym wzrostem założonych Niebieskich Kart na obszarach wiejskich (**wzrost o 16% - w 2009 – 1691** Niebieskich Kart; w **2010 – 1959** Niebieskich Kart).

Tabela 2. Pokrzywdzeni w wyniku przemocy domowej

Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej					
Rok	Ogółem	W tym kobiety	W tym mężczyźni	Małoletni do ukończenia 13 roku życia	Małoletni od 13 do 18 lat
2008	7222	3686	406	2055	1075
2009	8493	4655	758	2099	981
2010	8410	4816	788	1954	852

Źródło: dane uzyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

W 2010 roku liczba pokrzywdzonych ogółem utrzymała się na poziomie podobnym do 2009 roku. Widoczny jest natomiast wzrost pokrzywdzonych ogółem w stosunku do roku 2008 – o 18% (z 7222 w 2008r. do 8493 w 2009r.). Wśród pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej zdecydowaną większość stanowią kobiety. W 2010 roku stanowiły one 58% wszystkich pokrzywdzonych, w 2009r. – 55% a w 2008r. – 51%. Znaczny odsetek wśród pokrzywdzonych zajmują małoletni do ukończenia 13 roku życia.

Tabela 3. Liczba sprawców przemocy domowej na przestrzeni trzech ostatnich lat

Liczba sprawców przemocy domowej				
Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
2008	3921	189	3721	11
2009	4822	324	4489	9
2010	4871	276	4582	13

Źródło: dane uzyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

W tym liczba zatrzymanych sprawców przemocy domowej				
Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
2008	2022	70	1948	4
2009	2394	107	2284	3
2010	2453	99	2352	2

Źródło: dane uzyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

Analizując powyższe dane można zauważyć znaczny wzrost – aż o 23% liczby sprawców przemocy domowej w 2009 roku w stosunku do 2008 roku (z 3921 w 2008r. do 4822 w 2009r.).

W 2010 roku, podobnie jak w dwóch poprzednich latach zdecydowanie najczęściej przemocy wobec osób najbliższych dopuszczali się mężczyźni, którzy stanowili w 2010r. 94% ogólnej liczby sprawców (z 4871 sprawców przemocy domowej 4582 stanowili mężczyźni), w 2009r. – 93% a w 2008r. – 95% ogólnej liczby sprawców.

W 2009 roku odnotowano wzrost liczby zatrzymanych sprawców przemocy domowej w stosunku do 2008 roku o 18% (z 2022 w 2008 roku do 2394 w 2009 roku). Natomiast w 2010 roku ogólna liczba sprawców zatrzymanych przez Policję w związku z przemocą w rodzinie wzrosła o 4 % (w 2009 – 2394; w 2010 – 2453).

Tabela 4 . Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu

Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu				
rok	ogółem	kobiety	mężczyźni	nieletni
2008	2917	91	2823	3
2009	3173	139	3030	4
2010	3407	141	3264	2

Źródło: dane uzyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

W 2010 roku 70 % ogólnej liczby sprawców przemocy było pod wpływem alkoholu. W 2009 roku proporcja ta wynosiła 65% a w 2008 roku – 74%. Widoczny jest wzrost kobiet wśród sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu w 2010 roku, w stosunku do 2008 roku o 55% (z 91 w 2008r. do 141 w 2010r.)

Tabela 5. Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej na przestrzeni trzech ostatnich lat.

Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej			
Rok	Ogółem	Pokrzywdzony/a/	Sprawca
2008	141	37	104
2009	139	47	92
2010	169	76	93

Źródło: dane uzyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

Powyższa tabela przedstawia ilość przypadków wymagających udzielenia pomocy medycznej osobom biorącym udział w zajściach związanych z przemocą, część tych interwencji związana jest z bójkami gdzie sprawcy są jednocześnie „ofiarami”.

Tabela 6. Liczba dzieci przywiezionych do szpitala, placówki, oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej

Liczba dzieci przewiezionych do szpitala, placówki, oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej	
2008	9
2009	12
2010	11

Źródło: dane uzyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

Na przełomie ostatnich trzech lat liczba dzieci oddanych pod opiekę utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 7. Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w których była prowadzona procedura „Niebieskich Kart”

z art. 207 k.k. Znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny	Wszczętych	Stwierdzonych	Zakończonych
2008	604	430	546
2009	486	349	440
2010	641	395	557

Źródło: dane uzyskane z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie

W przypadku, gdy sytuacja towarzysząca przemocy w rodzinie wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 207 kk. wszczęte zostają postępowania przygotowawcze w sprawie, i tak, w 2010 roku na terenie województwa wszczęto 641 takich postępowań. Z kolei w toku postępowania stwierdzono łącznie 395 przestępstw oraz zakończono 557 wszczętych postępowań.

5.2.2. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Sądów Okręgowych w Olsztynie i w Elblągu

Tabela 8. Art. 207. § 1kk. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

	Osądzeni ogółem			Skazani ogółem			Pozbawieni wolności			Warunkowo zawieszeni		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Całe województwo	1086	980	850	985	900	787	936	877	741	758	689	590

Źródło: dane uzyskane z Sądów Okręgowych w Olsztynie i w Elblągu

Tabela 9. Art. 207. § 2kk. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10

	Osądzeni ogółem			Skazani ogółem			Pozbawieni wolności			Warunkowo zawieszeni		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Całe województwo	3	0	1	3	0	1	3	0	1	1	0	0

Źródło: dane uzyskane z Sądów Okręgowych w Olsztynie i w Elblągu

Wśród osądzonych ogółem, podlegających pod **Art. 207. § 1kk** w całym województwie ogółem a także w Okręgu Olsztyn widoczny jest spadek natomiast w Okręgu Elbląg liczba osądzonych ogółem, w przeciągu trzech ostatnich lat utrzymała się na podobnym poziomie. Na terenie województwa liczba skazanych spadła w 2010 r. o 20% w porównaniu z 2008 rokiem (z 985 do 787). Podobna tendencja istnieje wśród pozbawionych wolności i warunkowo zawieszonych. W 2010 roku w całym województwie liczba pozbawionych wolności w stosunku do 2008 roku spadła o 21% (z 936 do 741 osób), a ilość warunkowo zawieszonych o 22% (z 758 do 590). Na uwagę zasługuje fakt, że liczba osądzonych ogółem, skazanych, pozbawionych wolności i warunkowo zawieszonych na przestrzeni trzech ostatnich lat nieznacznie spada.

Tabela 10. Art. 207 § 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

	Osądzeni ogółem			Skazani ogółem			Pozbawieni wolności			Warunkowo zawieszeni		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Całe województwo	10	2	3	10	1	2	10	1	2	7	1	0

Źródło: dane uzyskane z Sądów Okręgowych w Olsztynie i w Elblągu

Na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego widoczne są nieliczne przypadki osób podlegających pod **Art. 207. § 2kk** zarówno w przypadku osądzonych ogółem jak i skazanych ogółem, pozbawionych wolności a także warunkowo zawieszonych. Na przestrzeni trzech ostatnich lat oscylują one w granicy od zera do trzech osób

Wśród osób podlegających pod **Art. 207 § 3** widoczny jest zdecydowany spadek na przestrzeni trzech ostatnich lat zarówno na terenie Okręgu Olsztyn jak i Okręgu Elbląg oraz całego województwa. Liczba osądzonych ogółem w całym województwie spadła aż o 70 % (z 10 do 3). Podobne spadki odnotowano w Województwie Warmińsko-Mazurskim w przypadku skazanych ogółem, pozbawionych wolności i warunkowo zawieszonych

5.2.3. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

Na podstawie badań własnych Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie można przedstawić kilka danych obrazujących skalę zjawiska przemocy w rodzinie na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy instytucjonalnej – ogółem

Wyszczególnienie	Liczba osób korzystających – ogółem (powiat+gmina)		
	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Punkty konsultacyjne	4510	1819	2403
Ośrodki wsparcia	476	592	768
w tym: z całodobowego pobytu	21	45	30
Specjalistyczne ośrodki wsparcia	446	708	886
w tym: całodobowego pobytu	253	104	139
Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	207	55	56
Ośrodki interwencji kryzysowej	1239	351	980
w tym: z całodobowego pobytu	182	154	157

Źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

Powyższa tabela obrazuje skalę udzielanej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz jej różnorodność. Z danych też wynika, że w roku 2010 uzyskano wyraźny kierunek w udzielaniu pomocy; w punktach konsultacyjnych, ośrodkach wsparcia, ośrodkach interwencji kryzysowej.

Formy udzielonej pomocy ofiarom przemocy

Tabela 12. Liczba osób, którym udzielono pomocy – ogółem

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym udzielono pomocy (powiat+gmina)		
	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Interwencja kryzysowa*	4733	4893	5976
w tym udzielona dzieciom	1177	1388	1443
Pomoc całodobowa	546	385	449
w tym udzielona dzieciom	230	257	254
Inne formy pomocy	3294	3290	2575

Źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

*"Interwencja kryzysowa" jako pomoc udzielona ofiarom przemocy w rodzinie w postaci pracy socjalnej lub poradnictwa specjalistycznego

Z powyższych danych wynika, iż z roku na rok rośnie liczba interwencji oraz liczba udzielonej pomocy osobom jak i dzieciom. Świadczy to też o wzroście kompetencji służb.

Działania kierowane do sprawców przemocy w rodzinie

Tabela 13. Liczba sprawców poddanych konkretnym działaniom

Wyszczególnienie	Liczba sprawców poddanych konkretnym działaniom ogółem (powiat+gmina)		
	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Działania interwencyjne	725	483	774
w tym: izolowanie sprawców od ofiar	35	25	14
w tym: eksmisja z lokalu	7	4	2
prace społecznie użyteczne	8	27	47
Programy korekcyjno-edukacyjne	335	520	620

Źródło: dane uzyskane z Warmińsko- Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

Przedstawione powyżej dane wskazują wyraźnie, że systematycznie rośnie liczba interwencji podejmowanych wobec sprawców przemocy jak i liczba sprawców objętych programem korekcyjno-edukacyjnym.

Tabela 14. Niebieskie Karty wypełniane przez pracownika socjalnego jako załącznik do kwestionariusza wywiadu środowiskowego

Wyszczególnienie	Liczba wypełnionych Niebieskich Kart – ogółem (powiat+gmina)		
	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Liczba wypełnionych Niebieskich Kart	679	606	777
w tym liczba Niebieskich Kart przekazanych instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych	188	104	162

Źródło: dane uzyskane z Warmińsko- Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

Powyższe zestawienie obrazuje skalę zjawiska przemocy w rodzinie wśród podopiecznych pomocy społecznej. Należy jednak pamiętać, że część tych kart ma charakter prewencyjny a część związana jest z prowadzonym postępowaniem przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

5.2.4. Dotychczasowa działalność Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Dla osiągnięcia celów założonych w Priorytecie 3 Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmowano szereg zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

Realizując to zadanie podejmowano działania w ramach niżej wymienionych celów szczegółowych:

- Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej dzieciom – ofiarom przemocy oraz ich rodzinom

Samorząd Województwa wspierał samorządy powiatowe w tworzeniu i doskonaleniu lokalnych procedur postępowania i pomocy rodzinom będącym w kryzysie, (z problemami uzależnienia, przemocą domową). W roku 2005 weszła w życie ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, co w widoczny sposób zintensyfikowało działania wielu środowisk lokalnych. Samorząd Województwa wspierał je szczególnie w pracy nad lokalnymi programami rozwiązywania problemów przemocy.

Od 2002 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego systematycznie udziela wsparcia finansowego samorządom powiatowym, w zakresie lokalnego systemu pomocy rodzinie w sytuacjach kryzysowych. Głównym celem tych działań jest tworzenie punktów poradnictwa specjalistycznego. Działalność powiatowych punktów konsultacyjnych umożliwia rozwój współpracy służb, które udzielają pomocy, takich jak: policja, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, sądy, pedagodzy szkolni i inni.

Tabela 15. Powiatowe punkty konsultacyjne działające w poszczególnych latach w województwie, nakłady z budżetu województwa oraz liczba osób, którym udzielono pomocy w tych placówkach

Rok	Liczba działających powiatowych punktów konsultacyjnych	Liczba dotowanych powiatów z budżetu województwa	Kwota udzielonych dotacji (ogółem)	Liczba osób, które skorzystały z pomocy w punkcie (ogółem)
2004	11	11	75 274	3 164
2005	12	12	109 000	4 631
2006	13	13	118 625	3 156
2007	12	6	123 600	3 934
2008	18	7	110 000	4 559

dane własne uzyskane z powiatowych centrów pomocy rodzinie

W roku 2008 z budżetu województwa udzielono dofinansowania na łączną kwotę 110 000 zł na mocy porozumień zawartych pomiędzy Samorządem Województwa a samorządami powiatowymi w sprawie współpracy w realizacji poradnictwa w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przemocy domowej. 7 powiatów: Giżycki, Szczycieński, Mrągowski, Kętrzyński, Ostródzki i Węgorzewski, Elbląski otrzymało dotacje na kontynuację realizacji zadań.

Samorząd Województwa zainicjował i dofinansował utworzenie pierwszych w województwie „Niebieskich Pokoi” będących miejscami bezpiecznych przesłuchań dzieci, ofiar czy świadków przemocy, od 2003 roku funkcjonowały one w powiatach: kętrzyńskim, piskim, iławskim, giżyckim oraz od 2005 r. w powiatach: węgorzewskim, oleckim i nowomiejskim. W roku 2007 powiat lidzbarski otrzymał dofinansowanie na utworzenie tego typu placówki. W roku 2008 przyjęty został do dofinansowania projekt dot. „NIEBIESKIEGO POKOJU” w Biskupcu, który rozpoczął działalność w 2009r. Dzięki wsparciu z budżetu województwa o kwotę 12 500 zł Powiat Olsztyński mógł zakupić specjalistyczną aparaturę i sprzęt do w/w pomieszczenia.

Działalność „Niebieskich Pokoi” w województwie jest corocznie monitorowana na podstawie opracowanej w tym celu ankiety diagnozującej. Obecnie w województwie funkcjonuje 16 „Niebieskich Pokoi”, z czego utworzenie 9 było inicjowane i wspierane finansowo z budżetu województwa.

Tabela 16. Stan wykorzystania „Niebieskich Pokoi” w ostatnich latach

Rok	Liczba przeprowadzonych przesłuchań (policyjnych, prokuratorskich, sędziowskich)	Liczba posiedzeń składu sędziowskiego	Ilość przeprowadzonych badań (psychologicznych, pedagogicznych, innych)	Liczba sesji terapeutycznych (w godzinach)	Liczba działających Niebieskich Pokoi	Liczba NP. z których uzyskano dane
2004	54	37	184	184	4	4
2005	78	5	213	446	4	4
2006	98	11	284	968	7	6
2007	120	42	125	1 371	11	7
2008	85	18	204	943	14	9
2009	83	11	257	867	16	9
2010	157	29	106	331	14	9

dane własne uzyskane z powiatowych centrów pomocy rodzinie

Zaznaczyć należy, że komendy Policji, prokuratury i sądy rejonowe, PCPR-y, poradnie pedagogiczno-psychologiczne i inne instytucje, działające na rzecz poprawy sytuacji dziecka – ofiary i świadka w procesie karnym, przystąpiły do zawarcia porozumień w zakresie współpracy i wykorzystania „Niebieskich Pokoi”. Pokoje są zorganizowane w instytucjach ogólnodostępnych i dlatego umożliwia to ich wykorzystanie również do prowadzenia specjalistycznej terapii, mającej minimalizować urazy traumatyczne pokrzywdzonych dzieci, na co wskazuje rosnąca liczba godzin sesji terapeutycznych.

W marcu oraz w październiku 2007 r. Samorząd Województwa w porozumieniu z Fundacją „Będziesz” z Poznania zorganizował 4-dniowe szkolenia warsztatowo-seminaryjne dla osób zamierzających podjąć pracę ze sprawcami przemocy domowej. Celem szkoleń było przedstawienie zasadniczych elementów Programu Edukacyjno - Korekcyjnego dla Sprawców Przemocy Domowej „Partner” oraz zapoznanie uczestników z podstawowymi zasadami tworzenia programów edukacyjno-korekcyjnych. W szkoleniach łącznie udział wzięło 31 osób reprezentujących następujące grupy zawodowe: psychologowie, pedagodzy, pracownicy socjalni, pracownicy domów dziecka, pracownicy innych placówek pomocy społecznej.

W październiku i listopadzie 2007 roku, w ramach dotacji przekazanej przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego, zorganizowano 2-dniowe szkolenia pracowników pierwszego kontaktu w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej pt. „Kompendium wiedzy o problemie przemocy domowej” oraz pt. „Przeciwdziałanie przemocy domowej – podstawy pracy osoby interweniującej”. Celem tych szkoleń było zapoznanie z podstawami pracy psychologicznej i socjalnej w zakresie pomocy osobom uwikłanym w przemoc. Szkolenia miały charakter interdyscyplinarny, uczestniczyło w nich 79 osób.

W dniach 28 – 30.10.2008 r. w Lidzbarku Warmińskim zorganizowane zostało szkolenie „Przeciwdziałanie przemocy domowej – podstawy pracy osoby interweniującej”. Założeniem szkolenia było wprowadzenie do tematyki interwencji kryzysowej, jako sposobu realizacji zadań wynikających z ustaw: o przeciwdziałaniu przemocy, o wychowaniu w trzeźwości oraz o pomocy społecznej. Szkolenie miało charakter interdyscyplinarny, wzięli w nim udział: przedstawiciele trzech powiatów z terenu województwa: lidzbarskiego, bartoszyckiego oraz braniewskiego – łącznie 58 osób (pracownicy socjalni, policjanci, pedagodzy, kuratorzy sądowi, strażnik miejski i przedstawiciele innych instytucji).

W 2008 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przystąpił do realizacji Kampanii Społecznej na rzecz przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci zainicjowanej przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Za realizację działań prowadzonych w ramach Kampanii Społecznej mającej na celu wyeliminowanie stosowania przemocy wobec dzieci na Warmii i Mazurach był odpowiedzialny Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej - Biuro ds. Uzależnień.

Część informacyjną kampanii poprzedziły trzydniowe szkolenia warsztatowe, za cel których przyjęto profilaktykę krzywdzenia dzieci poprzez zdobycie i poszerzenie wiedzy i umiejętności w zakresie:

- rozpoznawania objawów i skutków przemocy oraz krzywdzenia;
- pracy z rodziną zagrożoną w kierunku zmiany postaw wychowawczych;
- wczesnej interwencji i działań profilaktycznych przemocy.

Bezpośrednimi uczestnikami szkoleń byli przedstawiciele grup zawodowych stykających się z problematyką dziecka krzywdzonego – łącznie 117 osób. Szkolenia odbyły się w Starych Jabłonkach w dniach: 24-26 listopada oraz 1-3 grudnia 2008r.

W ramach Kampanii Społecznej na rzecz przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci odbył się cykl konferencji pt. „Krzywdzenie i zaniedbywanie dzieci – jak przeciwdziałać”.

Konferencje odbyły się w dniach: 8, 9 i 10 grudnia 2008r., w Iławie, Olsztynie i Ełku. Łącznie wzięło w nich udział 284 osób, w szczególności byli to pedagodzy i wychowawcy, policjanci, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości oraz urzędnicy.

Jednym z elementów powyższej Kampanii była dystrybucja ulotek, plakatów i broszur. Do końca 2008 roku została przekazana większość materiałów edukacyjnych będących w posiadaniu Urzędu Marszałkowskiego.

W dniach 30 listopada – 2 grudnia 2009 r. w Olecku odbyło się szkolenie na temat Przeciwdziałanie przemocy domowej - podstawy pracy osoby interweniującej, organizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Założeniem szkolenia było usprawnienie form pracy, technik oraz procedur postępowania w przypadkach przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem współdziałania służb. Szkolenie akcentowało podejmowanie działań zespołowych i interdyscyplinarnych w pracy z rodziną, w której występuje problem przemocy. Uczestnicy w liczbie 57 osób rekrutowani byli z terenu powiatów: giżyckiego, węgorzewskiego, gołdapskiego i oleckiego.

Uczestnicy szkolenia mogli zapoznać się z podstawowymi metodami i nowymi formami usług związanych z bezpieczeństwem psychicznym i socjalnym, adresowanymi do osób doświadczających zdarzeń kryzysowych.

Samorząd Województwa współorganizował Międzynarodową Konferencję "Bezpieczna rodzina w bezpiecznej Europie", która odbyła się 22-23.10.2009 r. w Kętrzynie. Udzielona została zarówno pomoc merytoryczna, jak i finansowa w kwocie 12 200 zł.

Do udziału w konferencji zostali zaproszeni przedstawiciele policji, pomocy społecznej, władz administracyjnych, ośrodków interwencji kryzysowej z Czech, Łotwy, Litwy, Francji, Rosji, Wielkiej Brytanii, Danii i Polski (przedstawiciele samorządów wojewódzkich i lokalnych, sądu, prokuratury i organizacji pozarządowych).

Celem konferencji było poszukiwanie i upowszechnianie efektywnych metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kontekście doświadczeń w różnych krajach.

W kętrzyńskim przedsięwzięciu uczestniczyli głównie pracownicy socjalni, terapeuci, pedagodzy, policjanci – łącznie ok. 70 osób.

W 2010 r. odbyły się również, przygotowane w ramach Projektu systemowego ROPS 4 szkolenia dwudniowe dla 72 gminnych i powiatowych Zespołów Interdyscyplinarnych. Wzięło w nim udział 386 osób. Byli to pracownicy socjalni, policjanci, pedagodzy, psychologodzy, kuratorzy społeczni, zawodowcy, terapeuci, pielęgniarki, członkowie Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Koszt w.w szkoleń wynosił 383 360 zł.

VI. PRIORYTETY I CELE PROGRAMU

Cel główny programu: Zmniejszenie skali przemocy w rodzinie w Województwie Warmińsko – Mazurskim

Priorytet I : System pomocy świadczonej przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Cel główny: Wzmocnienie systemu pomocy świadczonej przez instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none">1. Istniejące punkty konsultacyjne dla ofiar przemocy w województwie.2. Rosnąca liczba przygotowanej kadry tzw. pierwszego kontaktu.3. Zespoły interdyscyplinarne, grupy robocze,4. Istniejące ośrodki interwencji kryzysowej, Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia i inne placówki.5. Dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi w tym zakresie.6. Realizowane programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy.	<ol style="list-style-type: none">1. Niedostateczna ilość specjalistów uprawnionych do prowadzenia terapii osób doświadczających przemocy w rodzinie, a także ze sprawcami przemocy.2. Niepełna baza informacji o instytucjach pomocowych.3. Brak informacji o aktualnie realizowanych programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców i osób stosujących przemoc na terenie województwa.4. Niewystarczająca liczba specjalistycznych placówek dla ofiar (w tym dzieci) i sprawców.5. Mała liczba organizacji pozarządowych realizujących specjalistyczne działania.6. Brak portalu informacyjnego na temat możliwości uzyskania pomocy.7. Brak przekonania społecznego co do zasadności tworzenia stacjonarnych placówek (miejsc) dla sprawców przemocy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none">1. Właściwa tendencja zmian prawnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.2. Właściwie prowadzone kampanie i edukacja społeczna.3. Ustawa o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie i jej nowelizacja oraz przepisy wykonawcze.4. Egzekwowanie przez wymiar sprawiedliwości nałożonych zobowiązań sądowych.	<ol style="list-style-type: none">1. Niewystarczające środki finansowe na rozwiązywanie problemów związanych z przemocą w rodzinie.2. Brak przepisów wykonawczych do ustawy (brak procedury dotyczącej Niebieskiej Karty - w służbie zdrowia i w szkołach).3. Brak ciągłości oddziaływań w realizowaniu programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.

Wskaźniki :

- wzrost liczby utworzonych punktów konsultacyjnych i ośrodków wsparcia,
- zakończenie tworzenia sieci „Niebieskich Pokoi” w powiatach,
- wzrost liczby gmin, z terenu których sprawcy przemocy skorzystali z programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc,
- wzrost liczby gmin, z terenu których osoby doświadczające przemocy korzystają z programów wspierających.

Podmioty realizujące:

- samorządy: województwa, powiaty i gminy,
- podmioty niepubliczne działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe;**1. 1. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy****Działania:**

- pobudzanie organizacji pozarządowych oraz samorządów lokalnych do realizacji programów dla pokrzywdzonych osób oraz promocja dobrych praktyk;
- wspieranie działalności ośrodków wsparcia i ośrodków interwencji kryzysowej oraz rozwoju poradnictwa specjalistycznego dla osób uwikłanych w przemoc - poprzez szkolenia i udostępnianie materiałów dydaktycznych;
- inicjowanie tworzenia Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy;
- tworzenie pomieszczeń bezpiecznych przesłuchań „Niebieskich Pokoi” w powiatach, w których jeszcze nie funkcjonują,
- opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie na poziomie powiatów i województwa,
- aktualizowanie bazy informacyjnej na temat możliwości uzyskania pomocy na wszystkich szczeblach samorządu,
- utworzenie i prowadzenie portalu informacyjnego na temat możliwości uzyskania pomocy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa,
- wspieranie tworzenia powiatowych i gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o spotkania w subregionach (olsztyński, ełcki i elbląski).

1.2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc**Działania:**

- opracowywanie ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- zaangażowanie organizacji pozarządowych, samorządów lokalnych i współpracujących instytucji w realizację oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy,
- propagowanie konieczności współpracy instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w zakresie kierowania sprawców do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz promowanie „dobrych praktyk”,
- wspieranie działalności zespołów interdyscyplinarnych w realizacji procedury Niebieskiej Karty poprzez szkolenia i promocję „dobrych praktyk”,
- propagowanie idei tworzenia specjalistycznych placówek dla osób stosujących przemoc w rodzinie i promowanie „dobrych praktyk”.

Priorytet II : Kształcenie Kadr

Cel główny: Wypracowanie systemu kształcenia kadr działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Duża liczba przeszkolonych osób , 2. Baza lokalowa i specjaliści przygotowani do przeprowadzenia szkoleń, 3. Kształcenie na poziomie podyplomowym UWM, 4. Prowadzenie interdyscyplinarnych szkoleń.	1. Niewykorzystanie nabywanej wiedzy i umiejętności przez dotychczas przeszkoloną kadre, 2. Niewystarczająca ilość przeszkolonych osób w zakresie realizacji zadań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności prowadzących programy korekcyjno-edukacyjnych, 3. Niedostateczne środki na podnoszenie kwalifikacji (certyfikacja) specjalistycznej kadry, 4. Niskie umiejętności pracy interwencyjnej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Przepisy prawne nakładające obowiązek podnoszenia kwalifikacji.	1. Niewystarczające środki finansowe.

Wskaźniki:

- wzrost liczby przeszkolonych osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- powołanie Zespołu do opracowania założeń programów szkoleniowych dla kadry przy ROPS,

Podmioty realizujące:

- samorządy: województwa, powiaty i gminy,
- podmioty niepubliczne działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Policja, sądy, kuratorzy sądowi, służby więziennictwa, ODN-y).

Cele szczegółowe:

2.1. Podniesienie i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

- przeprowadzanie szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym w szczególności zasad interwencji ;
- przeprowadzanie szkoleń w zakresie rozpoznawania i diagnozowania symptomów świadczących o przemocy (dla kadry policji, pomocy społecznej, kuratorów, prokuratorów, pracowników ochrony zdrowia i oświaty;
- uświadomienie władzom samorządu terytorialnego o konieczności podniesienia kompetencji kadr poprzez szkolenia (wystąpienie Marszałka do władz lokalnych).

2.2. Wypracowanie założeń programów szkoleniowych dla kadry pracującej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

- utworzenie zespołu do opracowania założeń programów szkoleniowych dla kadry przy ROPS,
- wspieranie powiatów przez ROPS w opracowaniu programów szkoleniowych dla kadry pracującej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (z udziałem Policji, prokuratury, kuratorów sądowych),
- promocja „dobrych praktyk”,
- wspieranie projektów pozyskujących środki finansowe z różnych źródeł na realizację szkoleń umożliwiających podnoszenie kwalifikacji.

Priorytet III: Współpraca

Cel główny; Wzmocnienie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Działające zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze,</p> <p>2. Opracowano procedury ewaluacji programów korekcyjno-edukacyjnych,</p> <p>3. Szkolenia zespołów interdyscyplinarnych,</p> <p>4. Zrozumienie konieczności współpracy służb i akceptacja działania zespołowego jako warunku niezbędnego w pracy na rzecz skutecznego rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie.</p>	<p>1. Niewystarczająca koordynacja pomiędzy instytucjami,</p> <p>2. Niepełne wykorzystywanie procedury „Niebieskie Karty”,</p> <p>3. Niska znajomości zakresu funkcjonowania instytucji służb,</p> <p>4. Rotacja kadr ,</p> <p>5. Niechęć do podejmowania się realizacji konkretnych działań podmiotów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,</p> <p>6. Brak przekonania do pracy w zespole interdyscyplinarnym,</p> <p>7. Utrwalone nawyki, stereotypy dotyczące możliwości współpracy i końcowego efektu,</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Zmiany prawne ułatwiające dotychczasową działalność na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,</p> <p>2. Istniejące przepisy prawne dotyczące współpracy,</p> <p>3. Funkcjonowanie gminnych i powiatowych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie,</p> <p>4. Krajowy Program Przeciwdziałania</p>	

Wskaźniki:

- liczba prowadzonych spraw przez zespoły interdyscyplinarne,
- liczba konferencji/paneli dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- wzrost liczby gmin i powiatów włączających się w obchody Dni Walki z Przemocą w Województwie Warmińsko –Mazurskim,

Podmioty realizujące:

- samorządy: województwa, powiaty i gminy
- podmioty niepubliczne działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Policja, sądy, Warmińsko – Mazurski Urząd Wojewódzki, prokuratury),

Cele szczegółowe:

3. 1. Wypracowanie zasad współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Działania:

- promocja dobrych praktyk w zakresie zasad współpracy między podmiotami lokalnymi,
- organizowanie szkoleń w zakresie budowania partnerstwa i współpracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (cykl szkoleń dla pedagogów, policji, pracowników socjalnych, kuratorów, pracowników ochrony zdrowia, sędziów, prokuratorów itd.),
- rozwój wiedzy oraz wymiana doświadczeń poprzez udział w konferencji na temat zjawisk przemocy w rodzinie;
- rozwój wolontariatu na rzecz środowisk dotkniętych przemocą w rodzinie ,
- organizowanie wojewódzkich konferencji związanych z obchodami Dnia Walki z Przemocą w Województwie Warmińsko -Mazurskim (w ramach światowych Dni Walki z Przemocą wobec Kobiet) w dniach 25 listopada-10 grudnia,
- organizowanie paneli dyskusyjnych na temat przemocy w rodzinie przez samorząd województwa (przynajmniej raz w roku),
- promowanie „dobrych praktyk”.

3.2. Wypracowanie propozycji procedur postępowania w zakresie realizacji zadań szczegółowych wynikających z Ustawy o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie

Działania:

- inspirowanie samorządów do tworzenia procedur lokalnych w zakresie działań wynikających z Ustawy o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie,
- promocja dobrych praktyk,
- szkolenia z zakresu stosowania procedur „Niebieskie Karty”,
- wypracowywanie standardów procedur monitorowania i interweniowania w sytuacji przemocy w rodzinie.

Priorytet IV: Edukacja

Cel główny: Podniesienie świadomości i wiedzy społecznej na temat przemocy w rodzinie

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none">1. Wzrost świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat problemów przemocy,2. Istniejące programy profilaktyczne zawierające treści na temat przemocy i jej przeciwdziałaniu,3. Organizowane seminaria, konferencje, lokalne i krajowe kampanie na temat przemocy,4. Współpraca z mediami,5. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim,6. Realizacja projektów systemowych i konkursowych PO KL oraz programów rządowych,7. Rozwijająca się infrastruktura społeczna (świetlice, KIS-y, CIS-y, ŚDS-y, MKIS-y, Niebieskie Pokoje).	<ol style="list-style-type: none">1. Niepełne wykorzystywanie istniejących programów profilaktycznych zawierających treści przeciwdziałania przemocy,2. Odejście w oświacie od sfery wychowawczej,3. Funkcjonujące stereotypy w społeczeństwie na temat przemocy,4. Osłabienie więzi w rodzinie oraz jej funkcji społecznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none">1. Środki zewnętrzne na realizację programów związanych z przeciwdziałaniem przemocy pozyskiwane z PO KL i MPiPS,2. Przepisy prawne,3. Program krajowy przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<ol style="list-style-type: none">1. Brak środków finansowych na realizację programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba przeszkolonej kadry pedagogicznej,
- liczba wydanych publikacji,
- liczba dofinansowanych programów jednostek niepublicznych w ramach otwartych konkursów ofert,
- liczba kampanii,
- liczba konferencji, paneli.

Podmioty realizujące:

- samorządy: województwa, powiaty i gminy
- podmioty niepubliczne działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Policja, sądy, Warmińsko – Mazurski Urząd Wojewódzki, prokuratury, oświata).

Cele szczegółowe:

4.1. Podniesienie wrażliwości społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

- inicjowanie i przeprowadzanie kampanii społecznych mobilizujących społeczność lokalną do aktywnego przeciwstawiania się przemocy w rodzinie (eliminowanie stereotypów) w tym w dniach 25 listopada-10 grudnia a także podczas obchodów W-M Dni Rodziny,
- propagowanie efektywnych rozwiązań merytorycznych, organizacyjnych i prawnych
- związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie poprzez konferencje, panele, promocję dobrych praktyk i materiały promocyjne,
- motywowanie społeczności lokalnych, mass mediów, organizacji i instytucji do podejmowania działań na rzecz ofiar przemocy ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci poprzez przygotowanie materiałów informacyjnych, artykułów w Biuletynie Rady ds. Rodzin.

4.2. Zwiększenie skuteczności działań profilaktyczno-wychowawczych prowadzonych wobec dzieci i młodzieży

Działania:

- propagowanie działań mających na celu edukację uczniów o zagrożeniach płynących z przemocy w rodzinie i w szkole oraz zachowań sprzyjających pozytywnym postawom rodzinie;
- propagowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców,
- organizowanie szkoleń dla kadry pedagogicznej w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania agresji i przemocy,
- zlecanie zadań organizacjom pozarządowym w zakresie aktywizacji dzieci i młodzieży, m.in. poprzez inicjowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież bez agresji,
- wydawnictwo i dystrybucja publikacji, plakatów, ulotek, informatorów.

VIII. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU, MONITOROWANIE, ZARZĄDZANIE I EWALUACJA

Zadania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim na lata 2011-2014 będzie realizowało Biuro do spraw Uzależnień w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej, którym kieruje Pełnomocnik Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego ds. Wdrażania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

1. Finansowanie programu

Zakres realizacji działań ujętych w programie w znacznej mierze uzależniony będzie od wielkości środków finansowych Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, samorządów powiatów i gmin, a także środków będących w dyspozycji organizacji pozarządowych i innych podmiotów zaangażowanych w działania na rzecz dzieci i młodzieży, osób starszych i rodzin. Część działań będzie finansowana w ramach realizacji zadań Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Inne potencjalne źródła finansowania programu:

- **Fundusze europejskie**

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

- **Administracja publiczna**

Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2009-2013

- **Organizacje i programy grantowe**

Fundusz dla Organizacji Pozarządowych tzw. „Fundusze Norweskie”

Fundacja Wspomagania Wsi - Warszawa

Fundacja im. Stefana Batorego - Warszawa

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności - Warszawa

2. Harmonogram

Wojewódzki Program ma charakter ramowy, natomiast poszczególne działania, sposób i czas ich realizacji, podmioty realizujące oraz źródła finansowania, określa harmonogram, stanowiący załącznik do niniejszego Programu.

3. Monitorowanie

Oceny realizacji poszczególnych działań w roku kalendarzowym dokonywać będzie Zarząd Województwa po zaakceptowaniu rocznego sprawozdania.

Monitoring prowadzony będzie przez Biuro ds. Uzależnień Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej. Wcześniejszej opinii treści sprawozdań dokonywać będzie w tym celu powołany Zespół ds. Monitorowania Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2014.

Zespół do spraw opracowania „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2014” :

1. **Wiesława Przybysz** Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego
2. **Michał Tatarek** Pełnomocnik Zarządu ds. Wdrażania Wojewódzkiego
Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych
3. **Agnieszka Bucała** Koordynator Działu Pomocy Rodzinie
Miejskiego Zespołu Profilaktyki
i Terapii Uzależnień w Olsztynie
4. **Ewa Szerszeniewska** Dyrektor Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Olsztynku
5. **Alicja Grodowska** Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Lidzbarku Warmińskim z/s w Ornece
6. **Hanna Winkel** Kurator Okręgowy Sądu Okręgowego w Olsztynie
7. **Anna Olszewska** Prezes Zarządu Elbląskiego Centrum Mediacji
i Aktywizacji Społecznej
8. **siostra Urszula Darmetko** pedagog z Ośrodka Interwencji Kryzysowej Caritas
Archidiecezji Warmińskiej
9. **Jolanta Niedźwiedzka-Bień** Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie
10. **podkom. Mariusz Zieliński** Wydział Prewencji i Ruchu Drogowego KWP Olsztyn
11. **Ewa Korycka** Wydział Polityki Społecznej
Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki
12. **Krzysztof Panfil** Stowarzyszenie Na Rzecz Tworzenia Przyjaznego
Środowiska Wychowawczego Dzieci i Młodzieży
Iławskiej „PRZYSTAŃ”
13. **Ewa Duchnowska** Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Olsztynie